

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА
Сектор за инспекцијске послове
Одељење за здравствену инспекцију
Бр. 531-01-81/2/2017-09
Датум: 10. јул 2017. године
Нови Београд
Омладинских бригада бр. 1

K. 1. 10. 697

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
Београд

Примљено:		
Сек./од.	19 JUL 2017	Прилог
5	2 2666	27523

ЗАШТИТНИКУ ГРАЂАНА
-помоћници генералног секретара Наташи Јовић-

Делиградска бр. 16
Београд

ПРЕДМЕТ: Допуна обавештења о поступању Министарства здравља по препорукама Заштитника грађана у вези подношења иницијативе за доношење подзаконског акта којим ће се уредити поступак заштите деце од насиља, злостављања, експлоатације, злоупотребе и занемаривања у систему здравствене заштите

Обавештавамо Вас да је, у складу са препоруком Заштитника грађана број 5-2-2666/15, Сектор за инспекцијске послове упутио 29. јуна 2017. године Кабинету министра здравља иницијативу за доношење подзаконског акта којим ће се уредити поступак заштите деце од насиља, злостављања, експлоатације, злоупотребе и занемаривања у систему здравствене заштите, а Сектору за јавно здравље Министарства здравља захтев за сачињавање упутства за поступање здравствених установа, приватне праксе и других правних лица која обављају здравствену делатност у заштити деце избеглица, а посебно деце избеглица без пратње родитеља, од насиља, злостављања, експлоатације, злоупотребе и занемаривања.

Примерак наведених дописа достављамо Вам у прилогу.
С поштовањем

Прилога: 2

ДРЖАВНИ СЕКРЕТАР

Проф. др Берислав Векић

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА
Сектор за инспекцијске послове
Одељење за здравствену инспекцију
Бр. 531-01-81/2017-09
Датум: 29. јун 2017. године
Нови Београд
Омладинских бригада бр. 1

МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
- Кабинету министра-

Немањина бр. 22-26
Београд

ПРЕДМЕТ: Иницијатива за доношење подзаконског акта којим ће се уредити поступак заштите деце од насиља, злостављања, експлоатације, злоупотребе и занемаривања у систему здравствене заштите

Заштитник грађана доставио је 19. маја 2017. године Министарству здравља Републике Србије допис број 5-2-2666/15, који је 22. маја 2017. године прослеђен Сектору за инспекцијске послове, Одељењу за здравствену инспекцију.

У наведеном допису Заштитника грађана наводи се да је, поступајући по сопственој иницијативи у случају четворогодишњег дечака А.а.Д., сиријског порекла, који је нестао након што му је у здравственим установама у Београду започето пружање здравствених услуга због повреда, Заштитник грађана утврдио пропуст у раду Министарства здравља, јер није предузело мере из своје надлежности према здравственим установама које нису поступале у складу са Општим протоколом за заштиту деце од злостављања и занемаривања и Посебним протоколом система здравствене заштите за заштиту деце од злостављања и занемаривања.

У допису Заштитника грађана наводи се да је 10. септембра 2015. године на пункту на Аутобуској станици у Београду пружена здравствена помоћ дечаку А.а.Д., сиријског порекла, узраста око 4 године. Дечак је био у пратњи одрасле мушке особе која се представила као отац детета. Он је код себе имао медицинску документацију на македонском језику и инсистирао да дете добије терапију коју носи са собом. Лекарка Дома здравља Звездара је прегледала дете и установила повреде главе и врата, за које је оценила да треба да буду прегледане од стране специјалисте и да захтевају даље лечење. Дете је, у пратњи мушкарца који се представио као отац и медицинске сестре Дома здравља Звездара, колима хитне помоћи превезено у Универзитетску дечју клинику, а потом у Клинику за максилофацијалну хирургију Стоматолошког факултета.

У Универзитетској дечјој клиници је на прегледу у хируршкој амбуланти констатовано: „Наводно повређен у Македонији у саобраћајној несрећи где су ране и обрађене“, без навођења у чијој је претњи дете.

На Клиници за максилофацијалну хирургију Стоматолошког факултета евидентирано је да се ради о избеглици из Сирије, да постоји потврда Прихватног центра Прешево о израженој намери да тражи азил од 9. септембра 2015. године, да је 8. септембра 2015.

године „прешао аутомобил преко њега“, да је дете било у пратњи одрасле особе К.а.Д. и преводиоца, а да су од документације приложене потврде Прихватног центра и сродника у пратњи, као и пасош пратиоца.

У Ургентном центру Клиничког центра Србије дете је прегледано у неурохируршкој амбуланти, где је констатовано да се повредио у саобраћајном удесу, да је ударен колима док је спавао, да је прегледан у Македонији, где је рана на лицу сутурирана, без навођења у чијој је претњи дете. Дете је потом упућено у хируршку амбуланту Ургентног центра, у којој се није појавило.

Приликом пружања здравствене заштите детету, ни здравствени радници Дома здравља Звездара, ни Универзитетске дечје клинике, ни Клиничког центра Србије нису о овој ситуацији и повредама детета обавестили Стручни тим за заштиту деце од злостављања и занемаривања у својим установама.

Здравствена инспекција утврдила је да ни у једној од наведених здравствених установа није евидентирана сумња у занемаривање или злостављање овог детета.

У наведеном допису, Заштитник грађана истиче да је дужност здравственог система да сваком детету приступа са посебном пажњом, не само у циљу санирања здравствених проблема, већ и ради спречавања насиља, злостављања, злоупотребе, експлоатације, занемаривања и других радњи на штету детета, што значи да запослени у здравственом систему имају дужност да сагледају целокупну ситуацију детета и благовремено поднесу пријаву, односно обаве консултације у вези свих околности које указују или могу да укажу на насиље, злостављање, злоупотребу, експлоатацију и занемаривање детета.

Такође се истиче да су деца избеглице из ратом угрожених земаља посебно у ризику насиља, злостављања, злоупотребе и занемаривања, као и трговине децом, сексуалне, радне и друге експлоатације, а да је њихов положај посебно рањив када су без пратње родитеља. Стога је на свим органима, који долазе у контакт са децом избеглицама, посебна обавеза да са нарочитом пажњом утврде и испитају све околности и чињенице у вези са дететом и благовремено пријаве сваку сумњу да је дете изложено злостављању и занемаривању.

У допису Заштитника грађана се констатује да су сви здравствени радници и све здравствене установе утврдиле да је повређено дете избеглица сиријског порекла, да је у пратњи одрасле особе, али изузев Клинике за максилофацијалну хирургију, ниједна здравствена установа није извршила провере ко је одрасла особа у пратњи детета, ниједна није обавестила тим за заштиту деце од насиља, иако су постојали следећи фактори ризика: дете је избеглица, малог узраста, без пратње родитеља, озбиљно повређено, при чему је за особу у пратњи детета констатован различит однос са дететом- ДЗ Звездара и Универзитетска дечја клиника су наводили да је реч о оцу детета, а Клиника за максилофацијалну хирургију да је у питању сродник.

Овим дописом **Заштитник грађана утврдио је препоруке Министарству здравља, међу којима су и следеће:**

- да Министарство здравља обезбеди да здравствене установе и здравствени радници и сарадници са нарочитом пажњом поступају према деци избеглицама и прате постојање фактора ризика по здравље и безбедност детета, као што су: чињеница да је дете без пратње родитеља, постојање повреда, присуство одрасле особе за коју се не може утврдити у каквом је у односу са дететом и друге чињенице које могу указивати на ризик од насиља, злостављања, злоупотребе, експлоатације или занемаривања детета;
- да **Министарство здравља донесе подзаконски акт којим ће се, у складу са обавезама Републике Србије преузетим потврђивањем међународних уговора, уредити поступак заштите деце од насиља, злостављања, експлоатације, злоупотребе и занемаривања у здравственом систему и прописати обавезе и одговорности здравствених установа, здравствених радника и сарадника, руководиоца и запослених у здравственој заштити.**

Заштитник грађана при том истиче да је усвајање подзаконског акта којим ће се уредити превентивне и интервентне мере заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања, уредити начин поступања здравствених установа и запослених, као и обавезе и одговорности здравствених радника, здравствених сарадника, руководиоца и запослених, **неопходно како би се у здравственом систему обезбедио обавезујући, брз и делотворан одговор на сваку сумњу да је дете изложено злостављању, занемаривању или злоупотреби** и спречили пропусти да се на време утврди насиље и предузму мере, односно сумње отклоне.

По осталим препорукама из дописа **Заштитника грађана**, у смислу вршења инспекцијских надзора и предузимања мера према здравственим установама, **већ поступа здравствена инспекција.**

У погледу препоруке **Заштитника грађана** да се донесе подзаконски акт у области поступања система здравствене заштите у заштити деце од злостављања и занемаривања, подсећамо да је **2009. године Министарство здравља донело Посебни протокол система здравствене заштите за заштиту деце од злостављања и занемаривања**, у којем су дата упутства здравственим установама о поступању у случајевима сумњи на злостављање и занемаривање детета.

У наведеном протоколу Министарства здравља, међутим, **нису наведена упутства о поступању система здравствене заштите у случају деце избеглица, а посебно у случају деце избеглица без пратње родитеља.**

Такође, чланом 18. **Закона о потврђивању Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици** („Сл. гласник РС - Међународни уговори“, број 12/13), утврђено је да су државе дужне да предузму неопходне законодавне односно друге мере заштите свих жртава од даљег насиља и да обезбеде одговарајуће механизме за делотворну сарадњу свих надлежних органа у пружању заштите и подршке жртвама и сведоцима свих облика насиља.

Чланом 10. **Закона о потврђивању Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима** („Сл. гласник РС“, број 19/09) утврђено је да свака страна уговорница треба да усвоји законодавне или друге мере које су потребне како би се на одговарајући начин идентификовале жртве у сарадњи с другим странама уговорницама и релевантним организацијама за подршку, као и да осигура, у случају да надлежни органи имају оправдане разлоге да верују да је неко лице било жртва трговине људима, да се то лице не удаљи са њене територије све док надлежни органи не окончају поступак идентификације жртва кривичног дела и осигура да то лице добије помоћ која је предвиђена. Чим се утврди да је дете без пратње жртва, свака страна уговорница треба да:

- а) обезбеди представљање тог детета од стране законитог старатеља, организације или органа који поступају у најбољем интересу детета;
- б) предузме потребне мере за утврђивање идентитета и држављанства детета;
- в) предузме све што је неопходно како би се пронашла породица детета, ако је то у најбољем интересу детета.

Законом о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета (Сл. лист СФРЈ - Међународни уговори“, број 15/90, „Сл. лист СРЈ - Међународни уговори“, бр. 4/96, 2/97) утврђено је да државе чланице:

- предузимају све одговарајуће **законодавне, административне, социјалне и образовне мере ради заштите детета од свих облика физичког или менталног насиља**, повреда или злоупотребе, занемаривања или немарног односа, малтретирања или експлоатације, укључујући и сексуалну злоупотребу, док је на бризи код родитеља, законитих старатеља или неког другог лица коме је поверена брига о детету (члан 19);

- предузимају одговарајуће мере како би детету које тражи статус избеглице или које се сматра избеглицом, у складу са одговарајућим међународним или националним законом и процедурама, без обзира на то да ли је дете у пратњи својих родитеља или неког другог лица или не, омогућиле да добије одговарајућу заштиту и хуманитарну помоћ у остваривању права садржаних у овој конвенцији и у другим међународним инструментима о правима човека, а у случајевима када се не могу пронаћи родитељи нити остали чланови породице, детету пружа једнака заштита као и свој другој деци која су стално или привремено лишена породичног круга из било ког разлога, како је то наведено у овој конвенцији (члан 22).

Овом приликом Вам скрећемо пажњу и на то да је **Посебни протокол** система здравствене заштите за заштиту деце од злостављања и занемаривања **акт који није обавезујући** и стога представља само препоруку здравственим установама и здравственим радницима у поступању и да би **за обезбеђивање адекватног одговора здравственог система у заштити деце од злостављања и занемаривања било неопходно донети одговарајући општи правни акт**, којим би биле утврђене одговарајуће правне норме које би биле обавезујуће за све учеснике у систему здравствене заштите.

С обзиром на све напред наведено, као и чињеницу да у важећим законима у области здравства није предвиђен правни основ за доношење оваквог подзаконског акта, **предлажемо да Министарство здравља сагледа потребу за доношењем посебног подзаконског акта** о поступању здравствених установа, приватне праксе и других правних лица која обављају здравствену делатност у заштити деце од злостављања и занемаривања, који би био правно обавезујући за све учеснике у систему здравствене заштите **и у складу са тим предложи измену закона којим би се омогућило уношење правног основа за доношење подзаконског акта**. Правни основ може бити унет у Нацрт закона о здравственој заштити као најбржи пут за поступање по препоруци Заштитника грађана, с обзиром да је Нацрт овог закона већ прошао јавну расправу и да се очекује његов скори улазак у скупштинску процедуру. Сем тога, правни основ за доношење подзаконског акта може бити унет и у оквиру измене Закона о правима пацијената, који такође треба да буде измењен у наредних годину дана у оквиру усаглашавања са новим Законом о општем управном поступку. Трећи начин је покретање поступка за измену Закона о јавном здрављу.

Имајући у виду да је Заштитник грађана затражио **достављање обавештења о поступању по препорукама у року од 60 дана од дана пријема наведеног акта, молимо за хитност у поступању**.

У прилогу Вам достављамо и примерак дописа здравствене инспекције Сектору за јавно здравље Министарства здравље Републике Србије са захтевом за сачињавање и достављање **упутства за поступање здравствених установа**, приватне праксе и других правних лица која обављају здравствену делатност у заштити деце избеглица, а посебно **деце избеглица без пратње родитеља** од насиља, злостављања, експлоатације, злоупотребе и занемаривања.

С поштовањем

Прилог: 1

**КООРДИНАТОР СЕКТОРА
ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ**

Прим. др Зоран Панајотовић

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА
Сектор за инспекцијске послове
Одељење за здравствену инспекцију
Бр. 531-01-81/2017-09
Датум: 29. јун 2017. године
Нови Београд
Омладинских бригада бр. 1

**МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОРУ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ И ПРОГРАМСКУ ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ**

**Омладинских бригада бр. 1
Нови Београд**

ПРЕДМЕТ: Захтев за сачињавање упутства за поступање здравствених установа, приватне праксе и других правних лица која обављају здравствену делатност у заштити деце избеглица од насиља, злостављања, експлоатације, злоупотребе и занемаривања

Заштитник грађана доставио је 19. маја 2017. године Министарству здравља Републике Србије допис број 5-2-2666/15, који је 22. маја 2017. године прослеђен Сектору за инспекцијске послове, Одељењу за здравствену инспекцију.

У наведеном допису Заштитника грађана наводи се да је, поступајући по сопственој иницијативи у случају четворогодишњег дечака А.а.Д., сиријског порекла, који је нестао након што му је у здравственим установама у Београду започето пружање здравствених услуга због повреда, Заштитник грађана утврдио пропуст у раду Министарства здравља, јер није предузело мере из своје надлежности према здравственим установама које нису поступале у складу са Општим протоколом за заштиту деце од злостављања и занемаривања и Посебним протоколом система здравствене заштите за заштиту деце од злостављања и занемаривања.

У допису Заштитника грађана наводи се да је 10. септембра 2015. године на пункту на Аутобуској станици у Београду пружена здравствена помоћ дечаку А.а.Д., сиријског порекла, узраста око 4 године. Дечак је био у пратњи одрасле мушке особе која се представила као отац детета. Он је код себе имао медицинску документацију на македонском језику и инсистирао да дете добије терапију коју носи са собом. Лекарка Дома здравља Звездара је прегледала дете и установила повреде главе и врата, за које је оценила да треба да буду прегледане од стране специјалисте и да захтевају даље лечење. Дете је, у пратњи мушкарца који се представио као отац и медицинске сестре Дома здравља Звездара, колима хитне помоћи превезено у Универзитетску дечју клинику, а потом у Клинику за максиларно-лицну хирургију Стоматолошког факултета.

У Универзитетској дечјој клиници је на прегледу у хируршкој амбуланти констатовано: „Наводно повређен у Македонији у саобраћајној несрећи где су ране и обрађене“, без навођења у чијој је претњи дете.

На Клиници за максилофацијалну хирургију Стоматолошког факултета евидентирано је да се ради о избеглици из Сирије, да постоји потврда Прихватног центра Прешево о израженој намери да тражи азил од 9. септембра 2015. године, да је 8. септембра 2015. године „прешао аутомобил преко њега“, да је дете било у пратњи одрасле особе К.а.Д. и преводиоца, а да су од документације приложене потврде Прихватног центра и сродника у пратњи, као и пасош пратиоца.

У Ургентном центру Клиничког центра Србије дете је прегледано у неурохируршкој амбуланти, где је констатовано да се повредио у саобраћајном удесу, да је ударен колима док је спавао, да је прегледан у Македонији, где је рана на лицу сутурирана, без навођења у чијој је претњи дете. Дете је потом упућено у хируршку амбуланту Ургентног центра, у којој се није појавило.

Приликом пружања здравствене заштите детету, ни здравствени радници Дома здравља Звездара, ни Универзитетске дечје клинике, ни Клиничког центра Србије нису о овој ситуацији и повредама детета обавестили Стручни тим за заштиту деце од злостављања и занемаривања у својим установама.

Здравствена инспекција утврдила је да ни у једној од наведених здравствених установа није евидентирана сумња у занемаривање или злостављање овог детета.

У наведеном допису, Заштитник грађана истиче да је дужност здравственог система да сваком детету приступа са посебном пажњом, не само у циљу санирања здравствених проблема, већ и ради спречавања насиља, злостављања, злоупотребе, експлоатације, занемаривања и других радњи на штету детета, што значи да запослени у здравственом систему имају дужност да сагледају целокупну ситуацију детета и благовремено поднесу пријаву, односно обаве консултације у вези свих околности које указују или могу да укажу на насиље, злостављање, злоупотребу, експлоатацију и занемаривање детета.

Такође се истиче да су деца избеглице из ратом угрожених земаља посебно у ризику насиља, злостављања, злоупотребе и занемаривања, као и трговине децом, сексуалне, радне и друге експлоатације, а да је њихов положај посебно рањив када су без пратње родитеља. Стога је на свим органима, који долазе у контакт са децом избеглицама, посебна обавеза да са нарочитом пажњом утврде и испитају све околности и чињенице у вези са дететом и благовремено пријаве сваку сумњу да је дете изложено злостављању и занемаривању.

У допису Заштитника грађана се констатује да су сви здравствени радници и све здравствене установе утврдиле да је повређено дете избеглица сиријског порекла, да је у пратњи одрасле особе, али изузев Клинике за максилофацијалну хирургију, ниједна здравствена установа није извршила провере ко је одрасла особа у пратњи детета, ниједна није обавестила тим за заштиту деце од насиља, иако су постојали следећи фактори ризика: дете је избеглица, малог узраста, без пратње родитеља, озбиљно повређено, при чему је за особу у пратњи детета констатован различит однос са дететом- ДЗ Звездара и Универзитетска дечја клиника су наводили да је реч о оцу детета, а Клиника за максилофацијалну хирургију да је у питању сродник.

Овим дописом Заштитник грађана утврдио је препоруке Министарству здравља, међу којима су и следеће:

- да Министарство здравља обезбеди да здравствене установе и здравствени радници и сарадници са нарочитом пажњом поступају према деци избеглицама и прате постојање фактора ризика по здравље и безбедност детета, као што су: чињеница да је дете без пратње родитеља, постојање повреда, присуство одрасле особе за коју се не може утврдити у каквом је у односу са дететом и друге чињенице које могу указивати на ризик од насиља, злостављања, злоупотребе, експлоатације или занемаривања детета;

- да Министарство здравља донесе подзаконски акт којим ће се, у складу са обавезама Републике Србије преузетим потврђивањем међународних уговора, уредити поступак заштите деце од насиља, злостављања, експлоатације, злоупотребе и занемаривања у здравственом систему и прописати обавезе и одговорности здравствених установа, здравствених радника и сарадника, руководиоца и запослених у здравственој заштити.

По осталим препорукама из дописа Заштитника грађана, у смислу вршења инспекцијских надзора и предузимања мера према здравственим установама, већ поступа здравствена инспекција.

С обзиром да је 2009. године Министарство здравља донело **Посебни протокол система здравствене заштите за заштиту деце од злостављања и занемаривања**, у којем су дата упутства здравственим установама о поступању у случајевима сумњи на злостављање и занемаривање детета, да у наведеном протоколу Министарства здравља, међутим, **нису наведена упутства о поступању система здравствене заштите у случају деце избеглица, а посебно у случају деце избеглица без пратње родитеља**, као и да је Сектор за јавно здравље надлежан за **Посебни протокол система здравствене заштите за заштиту деце од злостављања и занемаривања, као и за поступање система здравствене заштите са мигрантима**, молимо да, у складу са препоруком Заштитника грађана, сачините и доставите здравственој инспекцији

- ❖ акт упутства за поступање здравствених установа, приватне праксе и других правних лица која обављају здравствену делатност у заштити деце избеглица, а посебно деце избеглица без пратње родитеља, од насиља, злостављања, експлоатације, злоупотребе и занемаривања.

Овом приликом Вас обавештавамо и да смо, у складу са препоруком Заштитника грађана, упутили допис Министарству здравља са предлогом за доношењем посебног подзаконског акта о поступању здравствених установа, приватне праксе и других правних лица која обављају здравствену делатност у заштити деце од злостављања и занемаривања, који би био правно обавезујући за све учеснике у систему здравствене заштите.

Имајући у виду да је Заштитник грађана затражио достављање обавештења о поступању по препорукама у року од 60 дана од дана пријема наведеног акта, молимо за хитност у поступању.

С поштовањем

**КООРДИНАТОР СЕКТОРА
ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ**

Прим. др Зоран Панајотовић